

Міністерство освіти і науки
України

Модельна навчальна програма

**«Мистецтво. 5-6 класи»
(інтегрований курс)
для закладів загальної середньої
освіти**

(автор Кондратова Л. Г)

«Рекомендовано

Міністерством

освіти і науки

України» (наказ

Міністерства

освіти і науки

України від

12.07.2021 №

795)

ВСТУПНА ЧАСТИНА

Освітня галузь «Мистецтво»

Вимоги щодо обов'язкових результатів навчання, які забезпечує вивчення інтегрованого курсу «Мистецтво».

I. Метою мистецької освітньої галузі є цілісний розвиток успішної особистості учня у процесі освоєння мистецьких надбань людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації; формування компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження; розкриття креативного потенціалу, залучення до культурних процесів в Україні.

II. Компетентнісний потенціал мистецької освітньої галузі

1. Вільне володіння державною мовою.

Уміння: грамотно висловлювати українською мовою в усній чи письмовій формі свої враження від мистецтва; чітко формулювати судження, міркування; дискутувати щодо мистецьких явищ та інформації про мистецтво, отриманої з різних джерел; ділитися творчими ідеями, коментувати та оцінювати власні художні результати і творчість інших осіб; шукати художню літературу та літературу мистецького спрямування для читання й пізнання нового та отримання задоволення.

Ставлення: усвідомлення національної ідентичності через українське і світове мистецтво; цінування української мови як основи національного мистецтва (літератури, театру, кіно тощо); готовність активно користуватися українською мовою під час спілкування на теми мистецтва. *2. Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами.*

Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою.

Уміння: грамотно висловлювати в усній і письмовій формі свої враження від мистецтва; чітко формулювати судження, міркування із застосуванням відповідної лексики; дискутувати щодо мистецьких явищ та інформації про мистецтво, отриманої з різних джерел; ділитися творчими ідеями, коментувати та оцінювати власні художні результати і творчість інших осіб; добирати художню літературу та літературу мистецького спрямування для читання й пізнання нового та отримання задоволення.

Ставлення: усвідомлення своєї етнічної самобутності та української національної ідентичності; сприйняття культурного різноманіття світу через мистецтво.

Здатність спілкуватися іноземними мовами.

Уміння: використовувати іншомовні джерела інформації про мистецтво та іншомовну мистецьку термінологію.

Ставлення: шанування культурного різноманіття, усвідомлення широких можливостей у творчій діяльності зі знанням іноземних мов; усвідомлення необхідності популяризації іноземними мовами культурних надбань України.

3. Математична компетентність.

Уміння: застосовувати математичні поняття і категорії як інструменти під час створення художніх робіт; використовувати математичні знання для пояснення художньої виразності творів, логіки, структури художньої форми; аналізувати твори мистецтва та створювати власні художні твори за правилами художньої композиції; здійснювати у разі потреби розрахунки для встановлення пропорцій, відношень між величинами, створення об'ємно-просторових композицій, запису ритму, створення сценічних композицій тощо; створювати сценічні композиції, різноманітні художні продукти із використанням медіаресурсів; актуалізувати за допомогою мистецтва математичні поняття і категорії; вибудовувати логіку презентації власних проєктів.

Ставлення: усвідомлення взаємозв'язків математики і мистецтва як універсальних мов на прикладах творів різних видів мистецтва; усвідомлення взаємозумовленості

художньо-образного та математичного мислення у становленні особистості; розуміння впливу художнього пізнання на розвиток математичних здібностей і вмінь.

4. Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій.

Уміння: спостерігати і відтворювати довкілля в художніх образах засобами різних видів мистецтва; аналізувати роль людини в соціокультурному просторі та її відображення в мистецтві; використовувати технічні засоби для втілення художніх ідей з урахуванням постійного розвитку інформаційно комунікаційних технологій; застосовувати знання з природничих наук та використовувати природні ресурси для творчості; застосовувати мистецькі знання і вміння для естетизації навколишнього середовища, розширювати діапазон емоційних переживань через сприйняття довкілля.

Ставлення: сприйняття довкілля і знання з природничих наук як об'єктів для художньо-образної інтерпретації; розуміння естетичних якостей технічних винаходів, усвідомлення взаємовпливу знань природничих наук, техніки, технологій і мистецтва (наприкладі дизайну, ландшафтної архітектури, звукозаписів, сценічних ефектів тощо), художнє осмислення людського досвіду.

5. Інноваційність.

Уміння: виявляти креативність у різних сферах життєтворчості, критично оцінювати та інтерпретувати явища культури з урахуванням взаємодії традицій та інновацій; пропонувати неординарні способи виконання творчих завдань, розвивати критичне мислення щодо власної художньо-творчої діяльності; генерувати і впроваджувати нові мистецькі ідеї у різних сферах життєдіяльності.

Ставлення: відкритість до інновацій і передбачення їхнього позитивного результату, ініціативність щодо участі в мистецьких заходах, творенні нових культурних продуктів; прагнення творчої самореалізації, вираження креативності; відповідальність за особистий і спільний результат у мистецьких проєктах; виявлення прагнення до сталості результату, мультиплікаційності результату; демонстрування впевненості в собі, визначення перспективи діяльності.

6. Екологічна компетентність.

Уміння: використовувати взаємодію “людина — природа” для вираження мистецькими засобами власних емоцій, почуттів, переживань; запобігати негативним впливам інформації на власний емоційний стан; поширювати засобами мистецтва ідеї свідомого споживання.

Ставлення: усвідомлення необхідності гармонійної взаємодії людини і довкілля; сприйняття довкілля як об'єкта для художньо-образної інтерпретації, виявлення емоційно-ціннісного ставлення до життєвого простору, сприйняття природи як естетичного об'єкта. 7.

Інформаційно-комунікаційна компетентність.

Уміння: застосовувати цифрові технології для створення, презентації і популяризації художніх образів, мистецьких ідей; визначати художню цінність цифрового контенту; добирати та опрацьовувати художню інформацію у пошуково-дослідницькій і соціокультурній діяльності для пізнання і творення мистецтва; переводити художню інформацію з цифрового формату в нецифровий і навпаки; використовувати інформаційні технології для здобуття

мистецької інформації та формування власного мистецького простору; вирізняти маніпулятивну квазімистецьку інформацію, запобігати негативним інформаційно-технологічним впливам на власний культурний розвиток; оцінювати художню якість створеного цифрового продукту. *Ставлення:* усвідомлення естетичного потенціалу цифрових технологій для художньо-творчого самовираження, обробки, поширення мистецьких творів і здійснення віртуальних мистецьких подорожей; розуміння ролі мистецьких засобів у впливі медіатекстів на свідомість людини. 8. *Навчання впродовж життя.*

Уміння: визначати власні художні інтереси та потреби, виявляти мобільність у пізнанні мистецьких явищ і процесів; сприяти розвитку інтересу до мистецтва протягом життя;

розвивати емоційний інтелект; вибудовувати перспективу художнього самовдосконалення, планувати та організовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва, самовираження через мистецтво; критично оцінювати та аналізувати результати власної творчої діяльності, раціонально використовувати час для задоволення культурних потреб; здобувати, опрацьовувати мистецьку інформацію.

Ставлення: усвідомлення власних потреб і досягнень у художньому самовираженні; побудова позитивних векторів власної життєвої стратегії; поглиблення власної мотивації творити, інтелектуально розвиватися, зокрема у процесі художнього пізнання; розуміння місії мистецтва у власному житті та впливу мистецької діяльності на успішну самореалізацію, психологічну стабільність; виявлення готовності до пошуку нових способів художнього пізнання; отримання задоволення від спілкування за допомогою мистецтва в різних культурних середовищах.

9. Громадянські та соціальні компетентності.

Громадянські компетентності.

Уміння: виробляти активну позицію у творенні естетичного середовища; ефективно взаємодіяти для реалізації громадських мистецьких проєктів; критично аналізувати та оцінювати мистецькі явища як засіб впливу на формування громадянського суспільства; брати участь у культурному житті України, бути причетним до соціокультурних, суспільних та історичних процесів.

Ставлення: шанування національної ідентичності через пізнання українського мистецтва у світовому контексті; усвідомлення причетності до соціокультурних, суспільних та історичних процесів; розуміння значення загальнолюдських цінностей; дбайливе ставлення до народних мистецьких традицій рідного краю та виявлення поваги до надбань інших культур; виявлення активної громадянської позиції у збереженні культурного різноманіття, в утвердженні рівності як основи демократії та визнання особливостей різних культур; шанування досягнень українців у мистецькій і науково дослідницькій діяльності.

Соціальні компетентності.

Уміння: визначати роль мистецтва в соціокультурному просторі; оцінювати соціально-економічні результати культурної діяльності; виявляти партнерські якості, солідарність, зацікавлення в спільному розв'язанні соціальних проблем засобами мистецтва; підтримувати громадські проєкти в культурній сфері.

Ставлення: розуміння важливості мистецтва для соціального розвитку, виявлення поваги до прав і свобод людини як загальнолюдських цінностей, зокрема до свободи слова і думки, втілених у мистецтві; готовність брати участь у волонтерському русі, зокрема в мистецько-просвітницькій діяльності. *10. Культурна компетентність.*

Уміння: орієнтуватися в культурному різноманітті, визначати вияви взаємодії між різними культурами та усвідомлювати їхній внесок у сталий розвиток суспільства; аналізувати способи вираження і передачі ідей у різних культурах за допомогою мистецтва; розвивати власну емоційно-почуттєву сферу на основі сприйняття мистецтва і художньо-творчої діяльності; інтерпретувати, давати естетичну оцінку явищам і об'єктам навколишнього середовища; створювати художні образи засобами різних видів мистецтва; продукувати ідеї та реалізувати їх; відповідально ставитися до інтелектуальної і культурної власності; визначати різні способи художньої комунікації між суб'єктами мистецького діалогу; розуміти значення комунікації в креативних індустріях.

Ставлення: усвідомлення загальнолюдських, естетичних і художніх цінностей, транслятором яких є мистецтво різних регіонів світу; виявлення пошани до мистецького надбання українського народу і гордості за нього, поваги і толерантного ставлення до культурного різноманіття регіонів світу; усвідомлення власної ідентичності у світовій культурній спадщині; потреба пропагування національної культури через власну мистецьку

діяльність; розуміння необхідності збереження художнього надбання людства; розуміння важливості естетичних чинників у повсякденному житті.

11. Підприємливість та фінансова грамотність.

Уміння: визначати цілі, планувати і досягати їх; виявляти творчу ініціативу і сприяти її реалізації, зокрема через утілення в практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); використовувати в пошуковій діяльності різні джерела інформації; працювати в команді для виконання художньо-творчих завдань з урахуванням основ культурного менеджменту; знаходити мистецькі форми самовираження в креативних індустріях (економічній діяльності); пояснювати на прикладах реалізації мистецьких проєктів, фестивалів, виставок значення інвестицій у культуру; оцінювати практичне втілення мистецьких проєктів; реалізовувати мистецькі проєкти; презентувати власні надбання.

Ставлення: виявлення активності в процесі пізнання мистецтва; усвідомлення важливості творчої діяльності для самореалізації особистості; прагнення участі в мистецьких заходах і подіях; засудження плагіату; виявлення здатності мислити творчо; сприйняття мистецького твору як форми самовираження людини; демонстрування готовності до партнерства у творчому процесі, самостійності та мобільності у творенні ідей та прийнятті рішень; генерування нових ідей та ініціатив, втілення їх у життя для забезпечення власного добробуту і розвитку суспільства.

III. Базові знання

Мистецька грамотність: художня творчість; твір мистецтва; художній образ як категорія мистецтва; види мистецтва; засоби виразності різних видів мистецтва; загальномистецький словник (тема/сюжет, ритм, гармонія, композиція, контраст, форма тощо); жанри мистецтва; художні стилі й напрями; зміст і смисл у творі мистецтва; читання мистецького тексту; народне і професійне мистецтво; автентичність; стилізація; взаємодія/синтез мистецтв; дизайн; новітні технології в мистецтві; медіамистецтво; взаємовплив мистецтва і науки; культурне різноманіття.

Мистецька діяльність: художня ідея та її втілення; креативність; способи творення художніх образів у різних видах мистецтва; виконавство (хор, соло, ансамбль, гра на музичних інструментах, танець; акторська майстерність тощо); творення візуальних/аудіовізуальних образів (малювання, ліплення, просторове проєктування, декоративні техніки/художні ремесла, екранні образи тощо); мистецький проєкт; мистецькі професії; мистецтво і технології (штучний інтелект, робототехніка тощо).

Мистецька комунікація: вплив мистецтва на особистість; діалог у мистецтві; емоційне та раціональне в мистецтві; форми зберігання мистецтва (усна традиція, запис художнього тексту (нотного, хореографічного, літературного тощо), екранізація, аудіо-, фото-, відеофіксація, музейний простір, колекціонування тощо); медіатекст; сучасні способи і засоби художньої комунікації; нові виміри існування мистецьких творів (інтерактивність, мультимедійність, масмедійність, гіпертекст тощо); сучасні комунікаційні та комунікативні технології; джерела інформації про мистецтво.

Освітня мета вивчення інтегрованого курсу «Мистецтво. 5-6 класи»

Метою програми є цілісний різнобічний розвиток успішної особистості учня у процесі формування мистецької грамотності опанування мистецьких надбань людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації в міжкультурному комунікаційному просторі; формування компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в сфері мистецької діяльності та комунікації; розкриття творчого потенціалу, залучення до культурних мистецьких подій та процесів в Україні.

Досягнення поставленої мети досягається за умови дотримання таких **завдань загальної мистецької освіти:**

- виховання в учнів емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та дійсності, розвиток мистецьких художніх інтересів, естетичних потреб; • формування системи мистецької грамотності, яка відображає видову, жанрову, стильову специфіку і взаємодію мистецтв; • розвиток умінь сприймання, інтерпретації та оцінювання творів мистецтва й художніх явищ;
- стимулювання здатності учнів до художньо-творчого самовираження в мистецькій діяльності, до здійснення мистецької комунікації; • розвиток художніх мистецьких здібностей, креативного мислення, творчого потенціалу;
- формування потреби в естетизації середовища та готовності до участі в соціокультурному житті.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів з мистецької освітньої галузі, які передбачають, що учень:

- опановує різні види, жанри та стилі мистецтва, інтерпретує художні образи, набуває досвіду емоційних переживань, розвиває ціннісне ставлення до мистецтва;
- розвиває художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності в різних видах мистецтва;
- пізнає себе через взаємодію з різноманітними мистецькими об'єктами, розвиває емоційний інтелект;
- використовує інформаційне й цифрове середовище у власній творчості та художній мистецькій комунікації.

Для досягнення очікуваних результатів навчання учнів з мистецької освітньої галузі програмою пропонуються такі **види мистецької діяльності:**

Музична складова інтегрованого курсу

Сприймання творів мистецтва

Сприймання та інтерпретація різних видів і жанрів творів музичного мистецтва. Аналіз музичної мови, засобів виразності художніх образів, втілення художньої ідеї в творах, способів творення художніх образів у музичних творах, розпізнавання музичних творів, тембрів голосів та тембрів музичних інструментів на слух тощо. Розпізнавання на слух, зорово базових засобів художньої виразності різних видів і жанрів мистецтва, наведення прикладів творів. Сприймання, інтерпретація та аналіз творів театрального, хореографічного мистецтва, кіномистецтва (в т.ч. мультиплікації), циркового мистецтва як прикладів синтезу мистецтв.

Створення художніх образів у процесі виконавської мистецької діяльності

Виконання пісень

Створення художніх образів у процесі виконання пісень (хором, соло, ансамблем, без супроводу — а капела, з акомпанементом, під фонограму), набуття досвіду здійснення вокальної мелодійної та ритмічної імпровізації.

Музикування

Створення художніх образів у процесі музикування-гри на музичних інструментах (традиційних та/або електронних музичних інструментах), набуття досвіду здійснення інструментальної, ритмічної імпровізації.

Рухи під музику

Створення художніх образів у процесі виконання рухів під музику, набуття досвіду здійснення танцювальної творчості (пластичної імпровізації, пластичного інтонування).

Театралізація, інсценізація, ігрова та проєктна діяльність

Створення художніх образів у процесі інсценізації пісень, в театралізованій творчості, набуття досвіду здійснення театралізованої імпровізації, розвиток акторської

майстерності, розвиток творчих здібностей в ігровій діяльності, участь у створенні мистецьких проєктів тощо.

Образотворча складова інтегрованого курсу

Сприймання творів мистецтва

Сприймання та інтерпретація різних видів і жанрів творів образотворчого мистецтва (графіки, живопису, скульптури, архітектури, фотомистецтва, дизайну). Сприймання та інтерпретація народних творів художніх промислів та ремесел, творів декоративно-ужиткового мистецтва. Аналіз засобів виразності художніх образів, втілення художньої ідеї у творах, способів творення художніх образів, художньої мови у творах образотворчого мистецтва різних видів та жанрів.

Мистецька художньо-творча діяльність: художньо-творче самовираження в різних видах образотворчої мистецької діяльності: тренувальні вправи, творчі завдання.

Виконання тренувальних, навчальних вправ

Виконання короточасних тренувальних вправ, оволодіння різними образотворчими техніками, створення ескізів, схем; відпрацювання основних елементів для подальшої творчої мистецької діяльності, підготовка до виконання творчих завдань: вправи в повітрі, вправи олівцем, вправи фарбами, вправи на засвоєння прийомів ліплення, виконання ескізів, виконання композиційних схем, аналіз пропорцій, будови тіла, аналіз натурної постановки, пояснення послідовності дій.

Практична мистецька діяльність, виконання творчих мистецьких завдань

Втілення художньої ідеї в процесі мистецької діяльності. Виявлення креативності та набуття досвіду в способах творення художніх образів у різних видах, жанрах образотворчого мистецтва (графіки, живопису, скульптури, архітектури, фотографії, дизайну, декоративно-ужиткового мистецтва тощо). Набуття практичних навичок і досвіду створення візуальних образів (малювання, ліплення, розпис, декорування, просторове проєктування тощо), дотримання основних законів композиції, зображень об'єктів навколишнього світу різними засобами, оволодіння різними образотворчими техніками, створення схем, ескізів, аналіз пропорцій, виконання завдання різними засобами і способами (експериментування, поєднання, візуалізація різними художніми засобами для реалізації мистецьких ідей).

Ігрова та проєктна діяльність

Участь у мистецьких проєктах, пізнання мистецьких професій, залучення до творчих ігрових видів діяльності.

Тематична структура програми інтегрованого курсу

«Мистецтво» (5–6 класи)

Адаптаційний цикл базової середньої освіти

5-6 класи

70 годин на рік (2 години на тиждень), з них 8 годин — резервний час.

5 КЛАС

У СВІТІ МИСТЕЦТВА		
Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета/ інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності

Тема I. Мистецька азбука

Мистецька азбука/ Музична складова

<i>Мистецька грамотність</i> 1. Пізнання різних видів мистецтва, інтерпретація художніх образів, досвід емоційних переживань, ціннісне ставлення до мистецтва Пізнає та описує особливості мови різних видів мистецтва, засобів художньої виразності різних видів музичного мистецтва; пояснює та розпізнає засоби художньої виразності різних видів і жанрів музичного мистецтва, розуміє взаємозв'язок різних видів мистецтва. Наводить приклади, порівнює твори, засоби художньої виразності різних видів, жанрів музичного мистецтва; розрізняє засоби виразності музичного мистецтва. Виявляє обізнаність у засобах художньої виразності музичного мистецтва; орієнтується в особливостях різних видів мистецтва рідного краю.	Музична азбука. Музика як вид мистецтва. Музичне мистецтво в колі мистецтв. Різновиди музичного мистецтва. Народне і професійне музичне мистецтво. Засоби художньої виразності музичного мистецтва: звуки (шумові, музичні), мелодія, гармонія, лад, ритм, темп, тембр, діапазон, регістр, динаміка, інтонація тощо. Музичний художній образ. Музична форма. Калейдоскоп художніх образів та музичних форм в інструментальній та вокальній музиці. У світі музичних інструментів. Роль музичних інструментів у створенні художнього образу. Знайомство з видами та жанрами	Оволодіння основами музичної грамотності. Знайомство із засобами художньої виразності музичного мистецтва, видами формами та жанрами музичного мистецтва. Знайомство з музичними інструментами, творчістю композиторів. Знайомство з музикою для дітей, музикою до дитячих кінофільмів, мультфільмів. Оволодіння музичною грамотою (за необхідністю для мистецької діяльності). Участь у бесідах, обговореннях, читання мистецького тексту, робота з підручником, самостійна пошукова діяльність, початкові етапи з набуття навичок здійснення досліджень під керівництвом учителя.
---	---	--

Мистецька діяльність

2. Художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності в різних видах мистецтва

Сприймає твори мистецтва, інтерпретує твори вербально і залучає невербальні засоби. Виокремлює виразні засоби у творах різних видів мистецтва для пояснення власного враження та висловлює власне ставлення до творів мистецтва. Застосовує у процесі вербальної інтерпретації відповідну термінологію. Пояснює цінності, закладені в художньому творі, та коментує своє ставлення до них. Наводить приклади зв'язків між видами мистецтва, мистецтва з життям.

Бере участь у виконавській творчості: співає, зокреманародні пісні та їхні обробки (в хорі/ансамблі/соло), грає на елементарних музичних інструментах. Відтворює характерні особливості сценічного персонажа в мовленні, міміці, пластиці тіла.

Імпровізує художніми засобами для реалізації власної мистецької ідеї (вокальна, інструментальна, ритмічна, пластична, театральна імпровізація). Поєднує засоби музики, пластичного інтонування, візуального ряду.

Спостерігає, досліджує довкілля, використовує результати спостережень у мистецькій діяльності: музикування, пластичні рухи, використовує художню літературу для створення власних творів мистецтва, бере участь у проєктній діяльності.

Мистецька комунікація

3. Пізнання себе через взаємодію з різноманітними мистецькими об'єктами; розвиток емоційного інтелекту Оцінює власні мистецькі здобутки та власну творчість; демонструє власні досягнення, презентує результати власної творчості публічно.

Взаємодіє з іншими особами через мистецтво, бере участь у мистецьких і дослідницьких проєктах, долучається до мистецьких заходів; регулює власний емоційний стан засобами мистецтва; пояснює свої вподобання.

Створює мистецький медіатекст у процесі художньої комунікації, поширює простий мистецький медіатекст під керівництвом учителя або інших осіб.

музичного мистецтва на прикладах шедеврів інструментальної та вокальної музики. Музика для дітей. Палітра художніх образів в музичних творах для дітей. Музика в дитячих кінофільмах та мультфільмах. Музика в театрі. Оглядове знайомство з жанрами музичних творів у театрі, кіно, мультиплікації.

Зміст і смисл, теми/сюжети творів музичного мистецтва. Знайомство з творчістю композиторів авторів музичних творів.

Особливості мистецьких професій, пов'язаних з різними видами музичного мистецтва.

Сприймання, інтерпретація творів мистецтва, здійснення аналізу, інтерпретацій та критичного оцінювання творів мистецтва.

Виконання пісень (в тому числі й народних та їхніх обробок) хором, соло, ансамблем, формування навичок і набуття досвіду та здійснення вокальної (мелодійної), інструментальної ритмічної імпровізації. Музикування, створення музичного супроводу, інструментальної ритмічної імпровізації. Виконання пластичних рухів під музику, пластична імпровізація.

Театралізована творчість, ігрова діяльність, участь у створенні мистецьких проєктів.

Здійснення мистецької комунікації через пізнання себе у взаємодії з різноманітними мистецькими об'єктами на основі оцінювання власних мистецьких здобутків; розвиток емоційного інтелекту, використання інформаційного середовища у власній творчості та художній комунікації.

**Мистецька азбука/ Образотворча
складова**

<i>Мистецька грамотність</i> 1. Пізнання різних видів мистецтва, інтерпретація художніх образів, досвід емоційних переживань, ціннісне ставлення до мистецтва Пізнає засоби художньої виразності різних видів образотворчого мистецтва; розпізнає базові засоби художньої виразності різних видів і жанрів мистецтва, наводить приклади творів. Розпізнає характерні риси різних видів образотворчого мистецтва; розрізняє засоби художньої виразності і наводить приклади творів образотворчого мистецтва; характеризує особливості технік виконання творів образотворчого мистецтва.	Мистецька азбука. Народне і професійне мистецтво. Види образотворчого мистецтва. Графіка, живопис, скульптура, архітектура як види образотворчого мистецтва. Засоби художньої виразності різних видів образотворчого мистецтва (графіки, живопису, скульптури, архітектури). Художній образ в образотворчому мистецтві. Оглядове знайомство з жанрами різних видів образотворчого мистецтва. Твори образотворчого мистецтва для дітей. Палітра художніх образів у творах	Пізнання явищ мистецтва; засвоєння відповідної мистецької термінології. Оволодіння мистецькою термінологією образотворчого мистецтва, знаннями про засоби виразності різних видів образотворчого мистецтва. Участь у бесідах, обговореннях, робота з підручником, самостійна пошукова діяльність, початкові етапи з набуття навичок, здійснення досліджень під керівництвом учителя.
---	--	---

образотворчого мистецтва для дітей. Роль

Мистецька діяльність Сприймання, інтерпретація творів

2. Художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності в різних видах мистецтва Аналізує, інтерпретує і критично оцінює засоби художньої виразності в творах різних видів і жанрів образотворчого мистецтва; передає враження від творів вербально/невербально (різними художніми засобами); застосовує у процесі вербальної інтерпретації знайому термінологію.

Пояснює цінності, закладені в творах образотворчого мистецтва, та коментує своє ставлення до них; встановлює зв'язки між видами мистецтва, мистецтвом і життям. Творить різними засобами, в різних художніх техніках і матеріалах; виконує зображення, зокрема замальовки з натури і за уявою, розробляє ескізи тощо; застосовує різні прийоми, художні техніки, матеріали, формати, засоби дизайну, обирає способи/засоби творення художніх образів у різних видах образотворчого мистецтва. Виявляє ініціативність у втіленні творчого задуму, імпровізує (експериментує, поєднує, візуалізує тощо) художніми засобами для реалізації власної мистецької ідеї, реалізує їх самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб, бере участь у проєктній діяльності.

образотворчого мистецтва в дитячих кінофільмах та мультфільмах. Взаємозв'язок образотворчого мистецтва та театру.

Оглядове знайомство з фотомистецтвом та різними видами дизайну.

Зміст і смисл, теми/сюжети творів образотворчого мистецтва. Знайомство з творчістю митців у різних видах образотворчого мистецтва. Особливості мистецьких професій, пов'язаних з різними видами образотворчого мистецтва.

образотворчого мистецтва, здійснення аналізу, інтерпретації і критичного оцінювання художньої мови та художніх образів у творах мистецтва.

Виконання тренувальних, навчальних вправ.

Практична мистецька творча діяльність із втілення художньої ідеї, набуття досвіду в способах творення художніх образів у різних видах образотворчого мистецтва.

Створення візуальних образів (малювання, ліплення, просторове проектування тощо).

Експериментування, поєднання, візуалізація різними художніми засобами для реалізації мистецьких ідей, дотримання основних законів композиції, зображень об'єктів навколишнього світу різними засобами. Участь у мистецьких проєктах, пізнання мистецьких професій.

<i>Мистецька комунікація</i> 3. Пізнання себе через взаємодію з різноманітними мистецькими об'єктами; розвиток емоційного інтелекту Оцінює власні мистецькі здобутки; оцінює власні успіхи і досягнення, зауважує помилки та частково самостійно виправляє їх. Демонструє, презентує результати власної творчості публічно; взаємодіє з іншими особами через мистецтво, бере участь в обговоренні творів мистецтва, мистецьких і дослідницьких проєктах, долучається до мистецьких заходів. Висловлює свою думку в обговореннях творів мистецтва; регулює власний емоційний стан засобами образотворчого мистецтва, добирає та оцінює джерела інформації про мистецтво: визначає з допомогою вчителя чи інших осіб джерела інформації про мистецтво.		Здійснення мистецької комунікації через пізнання себе у взаємодії з різноманітними мистецькими об'єктами на основі оцінювання власних мистецьких здобутків; розвиток емоційного інтелекту, використання інформаційного середовища у власній творчості та художній комунікації.
Тема II. У колі народних та професійних митців		
У колі народних та професійних митців / Музична складова		

<i>Мистецька грамотність</i> 1. Пізнання різних видів мистецтва, інтерпретація художніх образів, досвід емоційних переживань, ціннісне ставлення до мистецтва Пізнає та описує, пояснює та розпізнає засоби художньої виразності народного та професійного музичного мистецтва. Розрізняє види і наводить приклади українського фольклору (музичного, танцювального, ігрового тощо); виявляє обізнаність у календарно-обрядових діях як прообразі видів мистецтва, особливостях народних пісень і танців, народних музичних інструментів, розпізнає і наводить приклади професійних музичних творів. Орієнтується в особливостях народного мистецтва рідного краю; орієнтується в особливостях мистецьких професій народного і професійного музичного мистецтва (композитори, виконавці, майстри музичних інструментів тощо).	Народне і професійне мистецтво. Характерні ознаки народного та професійного мистецтва. У колі народних митців. Музичне народне мистецтво як різновид музичного мистецтва. Засоби художньої виразності музичного народного мистецтва, їхня роль у створенні художніх образів. Види українського фольклору. Українські народні музичні інструменти та їхні майстри. Інструментальна та вокальна народна музика: народна пісня, народний танець, народні інструментальні твори тощо. Народні традиції й обряди. Народний український театр-вертеп. Історія народу в мистецтві. Дитячий музичний фольклор. Зміст і смисл, теми/сюжети творів	<i>Пізнання народного та професійного музичного мистецтва:</i> Оволодіння засобами художньої виразності, характерними ознаками різних видів і жанрів народного й професійного музичного мистецтва. Оволодіння музичною грамотою (за необхідністю для мистецької діяльності). Участь у бесідах, обговореннях, читання мистецького тексту, робота з підручником, самостійна пошукова діяльність, початкові етапи з набуття навичок здійснення досліджень під керівництвом учителя.
---	---	---

Мистецька діяльність

2. Художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності в різних видах мистецтва

Сприймає, аналізує, інтерпретує та критично оцінює художні образи в творах музичного народного та професійного мистецтва; інтерпретує твори вербально і залучає невербальні засоби. Творить різними засобами і способами; обирає способи/засоби творення художніх музичних народних образів; бере участь у виконавській творчості за власним вибором і вподобанням: співає в хорі/ ансамблі/ соло, грає на традиційних та/або електронних музичних інструментах; імпровізує, поєднує засоби музики, пластичного інтонування, візуального ряду.

Естетично перетворює навколишнє середовище: використовує результати спостережень у мистецькій діяльності: музикування, пластичні рухи; пропонує власні ідеї, реалізує їх самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб, зокрема з урахуванням національних традицій, сучасних тенденцій, використанням знань і умінь з інших освітніх галузей, бере участь у проєктній діяльності.

Мистецька комунікація

3. Пізнання себе через взаємодію з різноманітними мистецькими об'єктами; розвиток емоційного інтелекту

Оцінює власні мистецькі здобутки та власну творчість; демонструє власні досягнення, презентує результати власної творчості публічно.

Взаємодіє з іншими особами через мистецтво, бере участь у мистецьких і дослідницьких проєктах, долучається до мистецьких заходів; регулює власний емоційний стан засобами мистецтва; пояснює свої вподобання.

Створює мистецький медіатекст у процесі художньої комунікації, поширює простий мистецький медіатекст під керівництвом учителя або інших осіб.

музичного народного мистецтва. Калейдоскоп жанрів народної вокальної та інструментальної музики.

Особливості мистецьких професій народного музичного мистецтва (виконавці, майстри музичних інструментів), форми запису художнього музичного тексту творів музичного народного мистецтва.

У колі професійних митців музичного мистецтва. Характерні риси різних видів музичного мистецтва (вокальної, інструментальної музики).

Калейдоскоп жанрів професійної музики (вокальної та інструментальної) на прикладах шедеврів музичного мистецтва. Характерні ознаки та художні образи вокальної та інструментальної музики.

Сольний і хоровий спів. Типи голосів. Різновиди вокальних ансамблів та хорових колективів.

Різновиди інструментальних ансамблів та оркестрів. Тембри інструментів симфонічного оркестру.

Зв'язок народної та професійної музики. Зміст і смисл, теми/сюжети творів професійних митців музичного мистецтва. Творчість композиторів — авторів музичних творів, які вивчаються.

Сприймання, інтерпретація музичних творів народного та професійного мистецтва, аналіз, інтерпретації і критичне оцінювання змісту, тем/сюжетів, особливостей засобів виразності в творах народного та професійного мистецтва. Сприймання особливостей художніх образів творів, характерних ознак інструментальних, вокальних, фольклорних творів музичного мистецтва.

Виконання народних пісень та їхніх обробок (хором, соло, ансамблем), набуття досвіду здійснення вокальної (мелодійної) та ритмічної імпровізації.

Музикування, створення музичного супроводу, інструментальної ритмічної імпровізації. Виконання пластичних рухів під музику, пластична імпровізація. Театралізована творчість, ігрова діяльність, участь у створенні мистецьких проєктів.

Здійснення мистецької комунікації через пізнання себе у взаємодії з різноманітними мистецькими об'єктами на основі оцінювання власних мистецьких здобутків; розвиток емоційного інтелекту, використання інформаційного середовища у власній творчості та художній комунікації.

**У колі народних та професійних
митців/
Образотворча складова**

<i>Мистецька грамотність</i> 1. Пізнання різних видів мистецтва, інтерпретація художніх образів, досвід емоційних переживань, ціннісне ставлення до мистецтва Пізнає особливості засобів художньої виразності різних видів народних художніх промислів та художніх ремесел, засобів виразності видів й жанрів різних видів образотворчого мистецтва. Наводить приклади творів; пояснює засоби виразності художнього образу у творах народних художніх промислів та художніх ремесел; наводить приклади творів різновидів образотворчого мистецтва (графіка, живопис, скульптура, фотографія, дизайн, декоративно-ужиткове мистецтво тощо). Розпізнає характерні риси різних видів українських народних художніх промислів та художніх ремесел; розрізняє види і засоби виразності, наводить приклади українських народних художніх промислів та художніх ремесел, характеризує особливості технік виконання творів та різновидів творів образотворчого мистецтва (графіка, живопис, скульптура, фотографія, дизайн, декоративно-ужиткове мистецтво тощо).	Народне і професійне мистецтво. Характерні ознаки народного та професійного мистецтва. У колі народних митців. Види українських народних художніх промислів та художніх ремесел: гончарство, кераміка, декоративний розпис, ткацтво, писанкарство, художня обробка каменю, дерева, шкіри, вишивка, бісероплетіння тощо. Засоби виразності в різновидах народних художніх промислів та художніх ремесел. Художні образи в творах народних художніх промислів та художніх ремесел. Зміст і смисл, теми/сюжети творів у різних видах українських народних художніх промислів та художніх ремесел. У колі професійних митців образотворчого мистецтва. Різновиди образотворчого мистецтва (графіка, живопис, скульптура, декоративно-ужиткове мистецтво тощо). Засоби художньої виразності в образотворчому мистецтві.	Пізнання явищ мистецтва; засвоєння відповідної мистецької термінології. Пізнання засобів художньої виразності народних художніх промислів та художніх ремесел, знання про їхню класифікацію. Оволодіння термінологією (за необхідністю для мистецької діяльності). Участь у бесідах, обговореннях, читання мистецького тексту, робота з підручником, самостійна пошукова діяльність, початкові етапи з набуття навичок здійснення досліджень під керівництвом учителя.
--	---	---

2. Художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності в різних видах мистецтва

Аналізує, інтерпретує і критично оцінює художні образи в творах різних видів народних художніх промислів та художніх ремесел та творах професійного мистецтва; цілісно охоплює увагою твір під час сприймання, керує увагою; передає враження від творів вербально/невербально (різними художніми засобами); застосовує у процесі вербальної інтерпретації знайому термінологію, пояснює цінності, закладені в творах, та коментує своє ставлення до них.

Творює різними засобами і способами; виконує зображення, розробляє ескізи розпису, орнаменту; застосовує різні прийоми, художні техніки з урахуванням національних традицій, сучасних тенденцій; виявляє ініціативність у втіленні творчого задуму; використовує елементи українського народного мистецтва в художній творчості; імпровізує, створює зображення під час експерименту з кольорами, лініями, формами, естетично перетворює навколишнє середовище і презентує власні спостереження, використовує знання й уміння з інших освітніх галузей, бере участь у проєктній діяльності.

Графіка. Види графіки, техніки, засоби художньої виразності графіки. Калейдоскоп жанрів графічних творів. Художні образи та композиція в графіці.

Живопис. Види живопису; властивості кольору, засоби художньої виразності живопису. Калейдоскоп жанрів живопису. Художні образи та композиція в живописі.

Скульптура, види скульптури, матеріали техніки, засоби художньої виразності скульптури.

Декоративно-ужиткове мистецтво та його види. Засоби художньої виразності, матеріали, техніки, види орнаментів.

Оглядове знайомство з видами і жанрами фотомистецтва і дизайну.

Основні види композиції у творах образотворчого мистецтва.

Професійні твори у народній стилістиці. Творчість і здобутки авторів творів образотворчого мистецтва. Мистецькі професії, пов'язані з видами образотворчого мистецтва.

Сприймання, інтерпретація творів народних художніх промислів і художніх ремесел та професійних творів образотворчого мистецтва. Виконання тренувальних, навчальних вправ, оволодіння різними образотворчими техніками, створення ескізів, схем; відпрацювання основних елементів орнаменту, ліплення, підготовка до виконання творчих завдань.

Виконання творчих завдань різними засобами і способами із застосуванням різних прийомів, художніх технік, матеріалів, форматів, імпровізація з кольорами, лініями, формами з урахуванням національних традицій, сучасних тенденцій. Набуття практичних навичок щодо застосування різних технік, прийомів та матеріалів для реалізації творчого задуму в декоративних композиціях, створення розписів, орнаментів. Участь у мистецьких проєктах, пізнання мистецьких професій.

*Мистецька
комунікація*

**3. Пізнання себе через
взаємодію з
різноманітними
мистецькими об'єктами;
розвиток емоційного
інтелекту**

Оцінює власні мистецькі здобутки; оцінює власні успіхи і досягнення, зауважує помилки та частково самостійно виправляє їх. Демонструє, презентує результати власної творчості публічно; взаємодіє з іншими особами через мистецтво, бере участь в обговоренні творів мистецтва, мистецьких і дослідницьких проєктах, долучається до мистецьких заходів. Висловлює свою думку в обговореннях творів мистецтва; регулює власний емоційний стан засобами образотворчого мистецтва, добирає та оцінює джерела інформації про мистецтво: визначає з допомогою вчителя чи інших осіб джерела інформації про мистецтво.

Презентація результатів власної творчості публічно, пояснення задуму. Обговорення особливостей використання засобів виразності в своїх роботах. Презентація робіт у колективних виставках творчих робіт, оцінювання та обговорення результатів колективної творчості.

6 КЛАС

МАНДРІВКА КРАЇНОЮ МИСТЕЦТВ		
Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета/ інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
Тема І. Шляхами українського мистецтва		
Шляхами українського мистецтва / Музична складова		

*Мистецька
грамотність*

Пізнання різних видів мистецтва, інтерпретація художніх образів, досвід емоційних переживань, ціннісне ставлення до мистецтва

Пізнає та описує характерні ознаки різних видів та жанрів українського мистецтва; пояснює та розпізнає засоби художньої виразності різних видів та жанрів українського музичного мистецтва.

Наводить приклади, порівнює твори різних видів та жанрів українського музичного мистецтва; пояснює цінності, закладені в художньому творі, та коментує своє ставлення до них. Виявляє обізнаність у видах і жанрах музичного мистецтва; орієнтується в особливостях різних видів мистецтва та мистецтва рідного краю.

Подорож шляхами українського мистецтва. Знайомство із шедеврами українського музичного мистецтва різних видів і жанрів.

Характерні ознаки українського народного музичного мистецтва.

Народна пісня: калейдоскоп видів, тем, композицій. Історія й побут народу в піснях. Обробки українських народних пісень. Народні пісенні традиції України. Народна пісня в сучасній обробці.

Шляхами хорової музики України. Хоровий спів у народних календарних та побутових обрядах. Хоровий спів у фольклорних колективах.

Шляхами народної української інструментальної музики.

Творчість українських композиторів: традиції, новаторства, композиторські школи.

Шедеври української професійної інструментальної музики в різновидах образів і жанрів (фортепіанна, камерно-інструментальна, симфонічна).

Шедеври української професійної вокальної музики: автори, виконавці. Академічна хорова музика України: традиції та сучасність. Сучасна українська естрадна пісня: палітра образів і жанрів.

Теми/сюжети, особливості ритму, динаміки, темпу, гармонії, композиції, форми в інструментальних та вокальних жанрах. Сучасні

Оволодіння характерними ознаками видів та жанрів українського музичного мистецтва.

Оволодіння музичною грамотою (за необхідністю для мистецької діяльності). Участь у бесідах, обговореннях, читання мистецького тексту, робота з підручником, самостійна пошукова діяльність, початкові етапи з набуття навичок здійснення досліджень самостійно та під керівництвом учителя.

2. Художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності в різних видах мистецтва

Сприймає твори різних видів та жанрів музичного мистецтва, інтерпретує твори вербально і залучає невербальні засоби. Виокремлює виразні засоби у творах та характеризує характерні ознаки видів та жанрів музичного мистецтва для пояснення власного враження та висловлює власне ставлення до творів мистецтва. Застосовує у процесі вербальної інтерпретації відповідну термінологію.

Пояснює цінності, закладені в художньому творі, та коментує своє ставлення до них. Наводить приклади зв'язків між видами мистецтва, синтезу мистецтв, мистецтва з життям.

Бере участь у виконавській творчості: виконує професійні та народні пісні, а також їхні обробки (в хорі/ансамблі/соло), грає на елементарних музичних інструментах.

Імпровізує художніми засобами для реалізації власної мистецької ідеї (вокальна, інструментальна, ритмічна, пластична, театральна імпровізація). Поєднує засоби музики, пластичного інтонування.

Порівнює художні образи в різних видах мистецтва з явищами навколишнього середовища; наводить приклади зв'язків між музичним мистецтвом з різними видами мистецтва, синтезу мистецтв; пояснює зв'язки між мистецтвом і життям.

Спостерігає, досліджує довкілля, використовує результати спостережень у мистецькій діяльності: музикування, пластичні рухи, використовує художню літературу для створення власних творів мистецтва, бере участь у проєктній діяльності, використовує цифрові технології для втілення задуму, komponує прості відеоролики.

обробки шедеврів української музики. Шедеври української театральної музики, музика в українському кіно та мультфільмах.

Сприймання, інтерпретація творів мистецтва, здійснення аналізу, інтерпретації і критичного оцінювання творів мистецтва.

Виконання пісень (в тому числі й народних пісень та їхніх обробок) хором, соло, ансамблем, формування навичок і набуття досвіду та здійснення вокальної (мелодійної), інструментальної ритмічної імпровізації.

Музикування, створення музичного супроводу, інструментальної ритмічної імпровізації. Виконання пластичних рухів під музику, пластична імпровізація. Театралізована творчість, ігровадіяльність, участь у створенні мистецьких проєктів.

Створення сценаріїв, інсценізацій, театральних етюдів, участь у мистецьких заходах.

*Мистецька
комунікація*

3. Пізнання себе через взаємодію з різноманітними мистецькими об'єктами; розвиток емоційного інтелекту

Оцінює власні мистецькі здобутки та власну творчість; демонструє власні досягнення, презентує результати власної творчості публічно. Визначає сильні та слабкі сторони своєї роботи в чітких формулюваннях.

Взаємодіє з іншими особами через мистецтво, бере участь у мистецьких і дослідницьких проєктах, долучається до мистецьких заходів, присвячених жанрам мистецтва; регулює власний емоційний стан засобами мистецтва; пояснює свої вподобання.

Створює мистецький медіатекст у процесі художньої комунікації, поширює простий мистецький медіатекст під керівництвом учителя або інших осіб. Шукає і добирає з допомогою вчителя чи інших осіб аудіо-, відео-, ілюстративні текстові матеріали з різних джерел, планує свою діяльність для реалізації поставленого завдання.

Здійснення мистецької комунікації через пізнання себе у взаємодії з різноманітними мистецькими об'єктами на основі оцінювання власних мистецьких здобутків; розвиток емоційного інтелекту, використання інформаційного середовища у власній творчості та художній комунікації.

**Шляхами українського мистецтва / Образотворча
складова**

<i>Мистецька грамотність</i> 1. Пізнання різних видів мистецтва, інтерпретація художніх образів, досвід емоційних переживань, ціннісне ставлення до мистецтва Пізнає види та жанри різних видів українського образотворчого мистецтва; розпізнає засоби художньої виразності образотворчого мистецтва; описує, пояснює особливості засобів виразності художнього образу в різних видах і жанрах образотворчого мистецтва. Розпізнає характерні риси різних видів та жанрів образотворчого мистецтва; виокремлює характерні ознаки творів різних видів мистецтва, розрізняє види і жанри, наводить приклади творів образотворчого мистецтва; характеризує особливості технік виконання творів образотворчого мистецтва.	Подорож шляхами українського мистецтва. Знайомство із шедеврами українського образотворчого мистецтва різних видів і жанрів. Калейдоскоп видів і жанрів українського образотворчого мистецтва на прикладах шедеврів (живопис, графіка, архітектура, скульптура, декоративно-ужиткове мистецтво). Подорож Україною. Школи і шедеври українського живопису й графіки. Образний зміст, теми і сюжети шедеврів українського образотворчого мистецтва різних видів та жанрів. Художні образи людей, тварин природи у живописі та графіці. Характерні риси та особливості жанрів живопису й графіки на	Пізнання творчості українських майстрів образотворчого мистецтва; засвоєння відповідної мистецької термінології. Оволодіння мовою, мистецькою термінологією образотворчого мистецтва, знаннями про творчість видатних митців образотворчого мистецтва України. Участь у бесідах, обговореннях, робота з підручником, самостійна пошукова діяльність, початкові етапи з набуття навичок здійснення досліджень під керівництвом вчителя. Робота з медіатекстом та електронними джерелами.
---	--	---

2. Художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності в різних видах мистецтва Аналізує, інтерпретує і критично оцінює характерні ознаки різних видів та жанрів образотворчого мистецтва; передає враження від творів вербально/невербально (різними художніми засобами); застосовує у процесі вербальної інтерпретації знайому термінологію. Пояснює цінності, закладені в різних видах та жанрах образотворчого мистецтва, та коментує своє ставлення до них; встановлює зв'язки між жанрами образотворчого мистецтва на основі синтезу мистецтва та життя.

Творить різними засобами, в різних художніх техніках і матеріалах; виконує зображення, зокрема замальовки з натури і за уявою, розробляє ескізи тощо; застосовує різні прийоми, художні техніки, матеріали, формати, засоби дизайну, обирає способи/засоби творення художніх образів в різних видах образотворчого мистецтва. Створює ескізи виробів/твори з етнічними мотивами із застосуванням знайомих художніх технік. Створює зображення під час експерименту з кольорами, лініями, формами тощо (графічні, живописні, пластичні, анімаційні тощо).

Виявляє ініціативність у втіленні творчого задуму, імпровізує (експериментує, поєднує, візуалізує тощо) художніми засобами для реалізації власної мистецької ідеї, реалізує їх самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб, бере участь у проєктній діяльності. Спостерігає за навколишнім середовищем, фіксує (фото, відео, замальовки тощо) і презентує власні спостереження.

Використовує цифрові технології для втілення задуму, зокрема створює фото різних жанрів (фотопортрет), komponує прості відеоролики.

прикладів шедеврів українського мистецтва. Техніки та композиційні прийоми для створення сюжетно-тематичної композиції в різних жанрах живопису, графіки.

Подорож Україною. Творчість архітекторів та скульпторів України: палітра образів, видів, жанрів. Шедеври архітектурних і скульптурних творів в українському мистецтві.

Подорож Україною. Майстри українського декоративно-ужиткового мистецтва. Таємниці майстрів, техніки та композиційні прийоми для створення сюжетно-тематичної композиції в різних видах декоративно-ужиткового мистецтва. Оглядове знайомство з творчістю українських майстрів фотомистецтва та дизайну.

Сприймання, інтерпретація творів образотворчого мистецтва, здійснення аналізу, інтерпретації і критичного оцінювання художньої мови та художніх образів у творах мистецтва.

Виконання тренувальних, навчальних вправ.

Практична мистецька творча діяльність із втілення художньої ідеї, набуття досвіду в способах творення художніх образів у різних видах образотворчого мистецтва. Створення візуальних образів (малювання, ліплення, просторове проєктування тощо). Експериментування, поєднання, візуалізація різними художніми засобами для реалізації мистецьких ідей, дотримання основних законів композиції, зображень об'єктів навколишнього світу різними засобами. Створює роботи в різних жанрах із використанням цифрових технологій. Участь у мистецьких проєктах, пізнання мистецьких професій.

<i>Мистецька комунікація</i> 3. Пізнання себе через взаємодію з різноманітними мистецькими об'єктами; розвиток емоційного інтелекту Оцінює власні мистецькі здобутки; оцінює власні успіхи та досягнення, зауважує помилки та частково самостійно виправляє їх. Демонструє, презентує результати власної творчості публічно; взаємодіє з іншими особами через мистецтво, береучасть в обговоренні творів мистецтва, мистецьких і дослідницьких проєктах, долучається до мистецьких заходів. Обирає відомі способи творення, зокрема медіаформати (додавання ілюстрацій, створення нескладних графічних зображень, аудіо-/відеороликів, фото тощо) для художнього самовираження. Висловлює свою думку в обговореннях творів мистецтва; регулює власний емоційний стан засобамиобразотворчого мистецтва, добирає та оцінює джерела інформації про мистецтво: визначає з допомогою вчителя чиінших осіб джерела інформації про мистецтво.		Здійснення мистецької комунікації через пізнання себе у взаємодії з різноманітними мистецькими об'єктами на основі оцінювання власних мистецьких здобутків; розвиток емоційного інтелекту, використання інформаційного середовища у власній творчості та художній комунікації.
Тема II. Сторінками мистецтва зарубіжжя		
Сторінками мистецтва зарубіжжя / Музична складова		

<i>Мистецька грамотність</i> 1. Пізнання різних видів мистецтва, інтерпретація художніх образів, досвід емоційних переживань, ціннісне ставлення до мистецтва Пізнає та описує, пояснює та розпізнає засоби художньої виразності різних видів та жанрів музичного мистецтва. Розрізняє, наводить приклади творів різних видів та жанрів; виявляє обізнаність у характерних рисах видів жанрів театру, кіномистецтва та мультиплікації. Орієнтується в особливостях мистецьких професій.	Подорож країнами зарубіжжя. Знайомство з палітрою образів творів народної та професійної музики різних народів. Народні пісні й танці в розмаїтті образів та жанрів. Мистецька подорож країнами зарубіжжя. Шедеври вокальної та інструментальної музики зарубіжжя. Знайомство із творчістю зарубіжних композиторів. Видатні виконавці вокальної та інструментальної музики. Жанрове розмаїття та художні образи шедеврів музики. Мистецькі подорожі країнами зарубіжжя. Видатні театри світу. Шедеври театральної музики. Танці народів світу. Музичні й танцювальні	<i>Пізнання народного музичного мистецтва:</i> Оволодіння засобами художньої виразності інструментальних видів та жанрів музичного мистецтва. Оволодіння музичною грамотою (за необхідністю для мистецької діяльності). Участь у бесідах, обговореннях, читання мистецького тексту, робота з підручником, самостійна пошукова діяльність, початкові етапи з набуття навичок здійснення досліджень під керівництвом вчителя. Самостійна робота з електронними джерелами.
---	--	--

2. Художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності в різних

видах мистецтва Сприймає, аналізує, інтерпретує та критично оцінює художні образи у творах різних видів та жанрів музичного мистецтва; інтерпретує твори вербально і залучає невербальні засоби. Творить різними засобами і способами; обирає способи/засоби творення художніх музичних образів; бере участь у виконавській творчості за власним вибором і вподобанням: співає в хорі/ ансамблі/ соло, грає на традиційних та/або електронних музичних інструментах; імпровізує та поєднує засоби музики, пластичного інтонування, візуального ряду. Використовує результати спостережень у мистецькій діяльності: музикування, пластичні рухи.

Естетично перетворює навколишнє середовище: використовує результати спостережень у мистецькій діяльності: музикування, пластичні рухи; пропонує власні ідеї, реалізує їх самостійно або з допомогою вчителя чи

інших осіб, зокрема з урахуванням національних традицій, сучасних тенденцій, використанням знань і умінь з інших освітніх галузей, планує свою діяльність для реалізації поставленого завдання; бере участь у проєктній діяльності, використовує цифрові технології для втілення задуму, komponує прості відеоролики.

традиції різних народів.

Шедеври зарубіжного кіно та мультиплікації. Образний зміст і палітра видів та жанрів кіномистецтва.

Взаємозв'язок видів та жанрів мистецтва на прикладах шедеврів мистецтва зарубіжжя.

Сприймання, інтерпретація музичних творів різних видів і жанрів музичного мистецтва, аналіз, інтерпретації і критичне оцінювання змісту, тем/сюжетів, особливостей засобів виразності видів та жанрів музичного мистецтва. Сприймання особливостей художніх образів творів, характерних ознак видів та жанрів зарубіжного мистецтва.

Виконання пісень (хором, соло, ансамблем), у тому числі пісень з кіно та мультфільмів, набуття досвіду здійснення вокальної (мелодійної) та ритмічної імпровізації.

Музикування, створення музичного супроводу, інструментальної ритмічної імпровізації. Виконання пластичних рухів під інструментальну музику й музику з кіно та мультиплікації, пластична імпровізація. Театралізована творчість, ігрова діяльність, участь у створенні мистецьких проєктів. Самостійна робота з електронними джерелами.

<i>Мистецька комунікація</i> 3. Пізнання себе через взаємодію з різноманітними мистецькими об'єктами; розвиток емоційного інтелекту Оцінює власні мистецькі здобутки та власну творчість; демонструє власні досягнення, презентує результати власної творчості публічно. Шукає і добирає з допомогою вчителя чи інших осіб аудіо-, відео-, ілюстративні й текстові матеріали з різних джерел, упорядковує з допомогою вчителя чи інших осіб дібрані матеріали.		Мистецька комунікація. Здійснення мистецької комунікації через пізнання себе у взаємодії з різноманітними мистецькими об'єктами на основі оцінювання власних мистецьких здобутків, пов'язаних із жанрами мистецтва; розвиток емоційного інтелекту, використання інформаційного середовища у власній творчості та художній комунікації.
---	--	---

Взаємодіє з іншими особами через мистецтво, бере участь у мистецьких і дослідницьких проєктах, долучається до мистецьких заходів; регулює власний емоційний стан засобами мистецтва; пояснює свої вподобання. Створює мистецький медіатекст у процесі художньої комунікації, поширює простий мистецький медіатекст під керівництвом учителя або інших осіб.		
Сторінками мистецтва зарубіжжя / Образотворча складова		
<i>Мистецька грамотність</i> 1. Пізнання різних видів мистецтва, інтерпретація художніх образів, досвід емоційних переживань, ціннісне ставлення до мистецтва Пізнає особливості засобів художньої виразності різних творів живопису, графіки, скульптури, архітектури, дизайну, фотомистецтва, декоративного мистецтва. Наводить приклади творів; пояснює засоби виразності художнього образу у творах образотворчого мистецтва. Характеризує засоби виразності художнього образу в різних видах та жанрах живопису, графіки, скульптури, архітектури, дизайну, фотомистецтва, декоративного мистецтва, наводить приклади творів.	Мистецька подорож країнами зарубіжжя. Знайомство з палітрою образів творів живопису, графіки, скульптури, архітектури, дизайну, фотомистецтва, декоративного мистецтва різних народів. Мистецька подорож країнами зарубіжжя. Шедеври творів живопису і графіки зарубіжжя. Знайомство з творчістю зарубіжних живописців. Жанрове розмаїття та художні образи шедеврів живопису і графіки. Подорож країнами зарубіжжя. Видатні скульптори та архітектори зарубіжжя. Палітра художніх образів.	Пізнання явищ мистецтва; засвоєння відповідної мистецької термінології. Пізнання засобів художньої виразності в жанрах живопису, графіки, скульптури, архітектури, дизайну, декоративного мистецтва. Оволодіння термінологією (за необхідністю для мистецької діяльності). Участь у бесідах, обговореннях, читання мистецького тексту, робота з підручником, самостійна пошукова діяльність, початкові етапи з набуття навичок здійснення досліджень під керівництвом вчителя.

Розпізнає характерні риси пейзажів, анімалістичного жанру та натюрморту в образотворчому мистецтві; характерні жанрові ознаки в живописі, графіці, скульптурі, архітектурі, дизайні, фотомистецтві та декоративному мистецтві, розрізняє жанри й засоби виразності, наводить приклади різних жанрів образотворчого мистецтва, характеризує особливості технік та етапів виконання творів.	Декоративне мистецтво народів світу. Оглядове знайомство із творчістю видатних фотохудожників та дизайнерів. Взаємозв'язок видів та жанрів мистецтва на прикладах шедеврів мистецтва зарубіжжя. Знайомство із шедеврами зарубіжного мистецтва різних видів та жанрів. Техніки, способи, послідовність створення творів мистецтва різних жанрів..	
<i>Мистецька діяльність</i> 2. Художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності в різних видах мистецтва Аналізує, інтерпретує і критично оцінює художні образи в різних видах мистецтва; цілісно охоплює увагою твір під час сприймання, керує увагою; передає враження від творів вербально/невербально (різними художніми засобами); застосовує у процесі вербальної інтерпретації знайому термінологію, пояснює цінності, закладені в жанрах мистецтва, та коментує своє ставлення до них. Творить різними засобами і способами; виконує зображення, розробляє ескізи різних видів та жанрів мистецтва; застосовує різні прийоми, художні техніки з урахуванням сучасних тенденцій у різних жанрах мистецтва; виявляє ініціативність у втіленні творчого задуму; використовує створення зображень у різних художніх техніках і матеріалах(колаж, інсталяція тощо), створює ескізи виробів/твори із застосуванням знайомих художніх технік у різних жанрах; імпровізує,		Сприймання, інтерпретація художніх творів із дотриманням характерних жанрових ознак у різних видах мистецтва. Виконання тренувальних, навчальних вправ оволодіння різними образотворчими техніками, створення ескізів, схем; відпрацювання основних елементів композиції, розпису, ліплення, підготовка до виконання творчих завдань. Виконання творчих завдань різними засобами і способами із застосуванням різних прийомів, художніх технік, матеріалів, форматів, імпровізація з кольорами, лініями, формами. Набуття практичних навичок щодо застосування різних

створює зображення під час експерименту з кольорами, лініями, формами, естетично перетворює навколишнє середовище і презентує власні спостереження, використовує знання й уміння з інших освітніх галузей, бере участь у проєктній діяльності. Використовує цифрові технології для втілення задуму, зокрема створює фото різних жанрів (фотопортрет, фотопейзаж), komponує прості відеоролики.		технік, прийомів та матеріалів для реалізації творчого задуму в роботах з дотриманням жанрових ознак. Створення композицій із зображеннями в статиці та динаміці. Набуття досвіду та оволодіння способами зображення і передачі простору засобами лінійної та повітряної перспективи з дотриманням законів композиції.
---	--	--

	Створення розписів, орнаментів тощов різних жанрах образотворчого мистецтва. Участь у мистецьких проєктах, пізнання мистецьких професій.
<i>Мистецька комунікація</i> 3. Пізнання себе через взаємодію з різноманітними мистецькими об'єктами; розвиток емоційного інтелекту Оцінює власні мистецькі здобутки; оцінює власні успіхи та досягнення, зауважує помилки та частково самостійно виправляє їх. Демонструє, презентує результати власної творчості публічно; взаємодіє з іншими особами через мистецтво, бере участь у обговоренні творів мистецтва, мистецьких дослідницьких проєктах, долучається до мистецьких заходів. Висловлює свою думку в обговореннях творів мистецтва; регулює власний емоційний стан засобами образотворчого мистецтва, добирає та оцінює джерела інформації про мистецтво: визначає допомогою вчителя чи інших осіб джерела інформації про мистецтво. Обирає відомі способи творення, зокрема медіаформати (додавання ілюстрацій, створення нескладних графічних зображень, аудіо- /відеороликів, фото тощо) для художнього самовираження; шукає і добирає допомогою вчителя чи інших осіб аудіо-, відео-, ілюстративні й	Презентація результатів власної творчості публічно, пояснення задуму. Обговорення особливостей використання засобів виразності своїх роботах. Презентація робіт колективних виставках творчих робіт, оцінювання та обговорення результатів колективної творчості.

текстові матеріали з різних джерел, планує свою діяльність для реалізації поставленого завдання.	
--	--

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ

Необхідною умовою реалізації модельної програми є дотримання інтегративного підходу в навчанні, який може розглядатися у декількох значеннях: — (у вузькому) через узгодження програмового змісту в межах галузі між різними навчальними предметами (за умови автономного викладання «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво»);

— (у широкому) через узгодження предметів мистецької освітньої галузі зі змістом інших освітніх галузей (наприклад, сприймання музичного твору, мультфільму тощо на заняттях з вивчення мови), за умови дидактичної доцільності та коректності використання того чи іншого матеріалу.

Побудова модельної програми інтегрованого курсу «Мистецтво» передбачає навчання за навчальним предметом двічі на тиждень (2 години на тиждень), причому одна з них присвячується вивченню музичного мистецтва в інтеграції з іншими видами мистецтва, а друга — образотворчого мистецтва в інтеграції з іншими видами мистецтва.

Освітній процес спрямовано на набуття комплексу ключових й предметних компетентностей у сфері музичного та образотворчого мистецтва. Результатом мистецької освіти школярів повинен стати комплекс сформованих ключових і предметних компетентностей, які проявляються через мистецьку грамотність, у мистецькій діяльності здобувачів освіти та здійсненні мистецької комунікації.

Застосовуючи інтеграцію через узгодження програмового змісту в межах галузі при автономному викладанні між різними навчальними предметами «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво», в процесі викладання інтегрованого курсу слід урахувати єдність таких видів мистецтва: музичного мистецтва та образотворчого мистецтва. Обидва види мистецтва мають спільні та відмінні риси, на уроках учитель їх репрезентує у своїй неповторності (виокремлюючи розбіжності між ними й характерними рисами, які притаманні тільки цьому виду мистецтва) та в єдності (через знаходження спільних рис та характеристик).

Концептуальні засади інтегративного навчання мистецтва базуються на єдності всіх складових: цілей, організації навчання, що базується на єдності мистецької грамотності, мистецької діяльності та мистецької комунікації.

Перший адаптаційний цикл базової середньої освіти навчання мистецтва в 5-6 класах базується на інтегрованому, діяльнісному, особистісно орієнтованому, компетентнісному, диференційованому, індивідуальному підходах, які дозволяють у єдності та протиставленні набути мистецького досвіду й опанувати основні види мистецтва: музичне, візуальне (образотворче), хореографічне, театральне, екранні, при домінантному вивченні музичного та візуального мистецтва. Інтегрований підхід у вивченні мистецтва ґрунтується на єдності різних видів мистецтва. Провідними видами діяльності відповідно до змістових ліній програми є мистецька грамотність, мистецька діяльність та мистецька комунікація, у процесі яких відбувається формування і розвиток *предметних мистецьких компетентностей* — музичних, образотворчих тощо.

Особливості організації освітнього процесу під час вивчення інтегрованого курсу «Мистецтво. 5-6 класи»

Структура навчального року (за чвертями, півріччями, семестрами), тривалість навчального тижня, дня, занять, відпочинку між ними, інші форми організації освітнього процесу встановлюються закладом загальної середньої освіти в межах часу, передбаченого

освітньою програмою. Основною формою навчання мистецтва є *урок* як основна форма організації навчання мистецтва в школі, якісна своєрідність його залежить від цілей, характеру спілкування і взаємодії педагога з учнями, методів навчання та виховання. Уроки можуть проводитись у різних формах: бесіда, діалог, дискусія, проєкт тощо.

Тривалість уроків у закладах освіти у п'ятих-шостих класах становить 45 хвилин. Заклад освіти може обрати інші, крім уроку, форми організації освітнього процесу.

На основі модельної освітньої програми предмета/інтегрованого курсу вчитель/вчителька складає календарно-тематичне планування з урахуванням навчальних можливостей учнів класу.

Календарне планування здійснюється вчителями на підставі модельної програми в довільній формі, з використанням друкованих чи електронних джерел тощо. Формат, обсяг, структура, зміст та оформлення календарно-тематичних планів та поурочних планів-конспектів є індивідуальною справою педагога. Автономія вчителя/вчительки має бути забезпечена академічною свободою, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну, науково-педагогічну та наукову діяльність, вільним вибором форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі, розробленням та впровадженням авторських навчальних програм, проєктів, освітніх методик і технологій, методів і засобів, насамперед методик компетентнісного навчання.

При розробленні календарно-тематичного, системи поурочного планування вчителю/вчительці необхідно самостійно вибудовувати послідовність формування очікуваних результатів навчання, враховуючи при цьому послідовність розгортання змісту в обраному ними підручнику. Педагог може самостійно переносити теми уроків, відповідно до засвоєння учнями навчального матеріалу, визначати кількість годин на вивчення окремих тем. Адміністрація закладу загальної середньої освіти або працівники методичних служб можуть лише надавати методичну допомогу вчителю/вчительці з метою поліпшення освітнього процесу, а не контролювати його.

Тематичне планування — визначення послідовності уроків, основних видів роботи на уроці. Педагог може його здійснювати на основі обраного підручника. Тематичне планування розпочинається з ретельного вивчення педагогом навчальної програми з предмета, освітніх стандартів, визначення основних виховних і розвивальних завдань у межах навчального предмета в цілому і з певної теми зокрема.

Модельна програма передбачає творче ставлення вчителя до змісту і технологій навчання, добору освітнього мистецького матеріалу: кожен педагог має можливість обирати мистецькі твори для сприймання та виконання учнями, орієнтуючись на критерій їхньої високої художньої якості, тематику, цікавість для учнів і відповідність їхньому віку. Вищезначене відображається у календарно-тематичному плані педагога на навчальний рік, відповідно до якого він (вона) здійснює навчання здобувачів освіти.

Орієнтовним плануванням передбачено планування двох уроків мистецтва на тиждень або складання планів на окремі предмети за видами мистецтва: образотворче мистецтво і музичне мистецтво за спільною тематикою.

Зважаючи на визначені основні пріоритетні напрями мистецької діяльності, вчитель мистецтва планує проведення уроків мистецтва, розрахованих на 2 години на тиждень, одна з яких присвячена вивченню музичного мистецтва, а інша — вивченню образотворчого мистецтва. Всього на вивчення мистецтва в 5-6 класах відводиться 70 годин; відповідно на I семестр — 32 години, а на II семестр — 34 години та 2 години резервного часу, що передбачає організацію екскурсій, відвідування музеїв тощо.

Поурочний план складають на основі тематичного плану, змісту програми, знання вчителем учнів, а також рівня їхньої підготовки. В плануванні уроку передбачено два етапи: осмислення мети уроку, осмислення і розробка кожного етапу уроку; запис плану уроку. *Мета уроку* визначається на основі змісту модельної програми. Вчитель розробляє сценарій

уроку, розглядає та планує свої дії та дії учнів. *Наступний етап планування* — підбір освітнього мистецького матеріалу та підготовка аудіовізуального супроводу уроку. Педагог планує необхідний і достатній матеріал, з яким повинні ознайомитися школярі, добирає твори для сприймання (виконання), накреслює послідовність етапів уроку та обирає види практичної мистецької діяльності. Підготовка учителя до уроків охоплює не тільки опис структури і послідовності етапів уроків, а й прогнозує можливі запитання, відповіді, судження самих учнів.

Запис плану уроку. Після ретельного аналізу та обдумування композицій уроку педагог пише план-конспект уроку. План уроку — це творчий пошук педагога і прояв його педагогічної майстерності, в якому є місце педагогічній імпровізації.

Структура уроку може бути, наприклад, такою: *тема уроку*, клас, *мета уроку з конкретизацією його дидактичних завдань*, опис змісту й форм організації мистецької освітньої діяльності школярів, добір і запис *методів, засобів навчання, система завдань, контроль і корекція* навчальної діяльності учнів. У плані уроку уточнюється його структура, визначається орієнтовна міра часу на різні види роботи, передбачаються заходи перевірки успішності навчання школярів, конкретизуються їхні прізвища, кого планується опитати, перевірити тощо. Успіх уроку залежить не тільки від старанної підготовки до нього вчителя, а й від підготовки самих учнів до роботи на уроці, від того психологічного настрою, з яким вони приходять на урок.

Орієнтовна схема плану-конспекту уроку залежить від типу уроку та його місця у вивченні теми.

Орієнтовна схема плану-конспекту уроку

1. Тема програми, тема уроку.
2. Мета уроку. Завдання: а) освітні; б) виховні; в) розвиваючі. Компетентності.
3. Тип уроку. Вид уроку. Методи навчання; методи викладання.
4. Обладнання. Засоби навчання. Дидактичний, методичний, наочний матеріал. Твори, що вивчаються.
5. *Хід уроку по етапах:* Актуалізація опорних знань і мотиваційних станів. Форми і види ознайомлення із новим матеріалом. Опис ходу проведення практичних і творчих завдань. Опис ігрової діяльності. Рефлексія, оцінювання навчальних досягнень. Підсумок уроку. Сучасний урок мистецтва становить основу педагогічної системи формування в учнів свідомого художньо-естетичного, ціннісного ставлення до мистецтва. Педагог має бути комунікативно виразним, аби учні не тільки розуміли, а й позитивно сприймали як мовлення учителя, так і паралінгвістичний контекст мови (доречність жестів, міміки, зовнішній вигляд тощо) та елементарно володіли цим мистецтвом самі.

Загальні вимоги до організації уроку:

- проведення уроку на основі сучасних наукових досягнень, передового педагогічного досвіду та закономірностей навчального процесу;
- проведення уроку на основі методик гуманних дидактичних і мистецьких концепцій;
- особистісна спрямованість на уроці, яка дозволяє забезпечити умови для самореалізації кожного учня та розвитку ефективної навчально-пізнавальної діяльності з урахуванням інтересів, потреб, нахилів, здібностей, життєвих цінностей учнів;
- оптимальне поєднання і системна реалізація на уроці дидактичних принципів;
- встановлення на уроці інтеграційних, міжпредметних зв'язків;
- зв'язок із раніше засвоєними знаннями, навичками, уміннями, опора на досягнутий рівень розвитку учнів;

- актуалізація, стимулювання й активізація розвитку всіх сфер особистості учня: мотиваційної, пізнавальної, емоційно-вольової, фізичної, моральної тощо;
- логічність, вмотивованість та емоційність усіх етапів навчально-пізнавальної діяльності учнів;
- ефективне застосування сучасних дидактичних засобів, педагогічних інноваційних технологій, комп'ютерних технологій, мас-медіа;
- тісний зв'язок навчання із життям, перш за все — з особистісним досвідом учня;
- формування практично необхідних знань, навичок, умінь, ефективної методики навчально-пізнавальної діяльності;
- формування мотивації навчально-пізнавальних дій, професійного становлення, потреби постійної самоосвіти;
- діагностика, прогнозування, проектування і планування кожного уроку.

Кожний урок мистецтва має сприяти ефективній реалізації основних функцій дидактичного процесу — освітньої, розвиткової, виховної та самовдосконалення. На перший план уроку виходить виховна функція дидактичного процесу, що вимагає від вчителя зміни парадигми уроку, з метою формування духовного світу учня, розвитку таких особистісних якостей, як самоактуалізація та самореалізація, визнання права бути суб'єктом навчального процесу і формування суб'єкт-суб'єктних взаємин на кожному уроці, розвиток гуманної та особистісно спрямованої парадигми.

До традиційних типів ми зараховуємо уроки:

- введення в тему;
- заглиблення в тему;
- узагальнення та систематизації знань;
- контролю та оцінювання навчальних досягнень.

Кожен тип уроку мистецтва має свою структуру, яка є інваріантною.

Варіюватися в межах комбінованого уроку може побудова уроку. Це залежить від навчально-виховної мети, якої вчитель планує досягнути в процесі уроку.

Урок введення в тему

Ці уроки є першими в темі, на яких учитель мистецтва знайомить із темою та розповідає про основні завдання під час вивчення теми. Уроки введення в тему слугують підґрунтям для поглиблення і систематизації знань, практичних умінь і навичок, які набувають учні в процесі опанування різних видів мистецької діяльності. На зосередження уваги школярів щодо розв'язання проблемних питань уроку. Головне завдання вчителя на таких уроках — підвести школярів до самостійних висновків та узагальнень наприкінці уроку. На основі створення пошукової ситуації учні роблять висновки про важливість та основні положення з вивчення теми.

Урок заглиблення в тему

Такі уроки є продовженням першого уроку в темі, на кожному уроці заглиблення в тему (вони являють собою всі уроки, крім першого, передостаннього і останнього уроків) школярі під керівництвом учителя пізнають і практично опрацьовують усі аспекти теми, що вивчається. Головне завдання педагога, поступово розкриваючи нові грані теми, встановлювати зв'язки теми уроку із набутим практичним мистецьким досвідом школярів. Форми і методи, які вчитель обирає для організації структурних елементів уроку, повинні підпорядковуватися підтемі, яка органічно складає послідовність засвоєних практичних умінь школярів.

Урок узагальнення та систематизації знань (на уроках мистецтва це передостанній урок в кінці семестру)

Структура уроку така: повідомлення теми, мети та завдань уроку; актуалізація мотивації учіння учнів; відтворення й узагальнення понять і засвоєння відповідної їм системи знань; узагальнення та систематизація основних теоретичних положень і відповідних наукових ідей; самостійна творча робота, виконання тестових завдань, підсумки уроку.

Урок контролю та оцінювання навчальних досягнень. Підсумковий урок

Цей урок є останнім уроком навчальної чверті (семестру), на якому учитель узагальнює вивчений матеріал, підбиває підсумки вивченого, зосереджує увагу на творчих здобутках школярів, практичних досягненнях у сфері художньо-творчої діяльності учнів, підбиває підсумок щодо ступеня засвоєння мистецької інформації, повторює основні поняття з теми, пригадує разом із учнями мистецькі твори, порівнює, узагальнює інформацію. Особливої уваги вчитель приділяє формі проведення уроку, демонструє творчі здобутки у вигляді готових практичних робіт, влаштовує виставки, проводить тестування, обговорення, визначає рівень сформованості ключових компетентностей та проводить оцінювання навчальних досягнень школярів. Основною метою цих уроків є стимулювання учнів до подальшого опанування мистецтва, заохочує школярів та сприяє розвитку творчого потенціалу кожного школяра.

Вимоги до інтегрованих уроків:

Інтегрований урок — це міждисциплінарне об'єднання уроків, спрямоване на комплексне пізнання теми, законів, ідей з метою отримання школярами більш поглибленого розуміння тієї чи іншої ситуації.

Інтеграція в процесі вивчення мистецтва розуміється як процес пристосування чи об'єднання окремих елементів або частин різних видів навчальної діяльності в єдине ціле, за умови цілісної функціональної їхньої однотипності.

***Метою інтегрованих уроків** стає формування в учнів цілісного світогляду про мистецтво, активізація пізнавальної мистецької діяльності, підвищення якості засвоєного матеріалу, розвиток творчого і критичного мислення, створення творчої атмосфери, формування навичок самостійної роботи, ефективна реалізація розвивально-виховної функції.*

Інтегровані уроки в освітній галузі «Мистецтво» розраховано на 2 години на тиждень (всього 70 годин), причому на одну із них відбувається акцентуація на образотворче мистецтво, на іншу — на музичне мистецтво.

Варто звернути увагу на те, що на двох уроках визначається одна тема, але плануються різні мета й завдання.

Слід звернути особливу увагу на набуття мистецької грамотності, на єдність і розбіжність між мистецькими поняттями, на поєднання видів мистецької діяльності, зазначених у програмі, а також доцільність та оптимальність практичних і творчих форм мистецької діяльності, методів, прийомів у пізнанні мистецтва та набутті практичного досвіду художньо-творчої мистецької діяльності та здійснення мистецької комунікації.

Орієнтовна структура інтегрованого уроку (музична складова)

1. Організаційний момент.
2. Актуалізація опорних знань. Мотивація до навчання.
3. Мистецька грамотність. Мистецька діяльність. Новий матеріал: музичне сприймання, аналіз та інтерпретація музичного твору (музичних творів), знайомлення з музичними, мистецькими поняттями, творчістю композиторів.
4. Мистецька діяльність. Практична художньо-творча мистецька діяльність: навчання співу (розспівки, виконання пісень); пластичне інтонування, виконання музично-ритмічних рухів, елементарне музикування.

5. Мистецька комунікація. Ігрове спілкування: музично-дидактичні, музично-сюжетні ігри, інсценування пісень, казок, програмних творів тощо. Оцінювання мистецької діяльності, обговорення успіхів та досягнень.
6. Узагальнення мистецької діяльності: закріплення вивченого матеріалу, оцінювання навчальних досягнень.
- Рефлексія. 7. Підсумок уроку.

Орієнтовна структура інтегрованого уроку (образотворча складова)

1. Організаційний момент.
2. Актуалізація опорних знань. Мотивація до навчання.
3. Мистецька грамотність. Мистецька діяльність. Новий матеріал: сприймання творів образотворчого мистецтва, аналіз та інтерпретація мистецьких творів, знайомлення з образотворчими, мистецькими поняттями, творчістю митців.
4. Мистецька діяльність. Практична художньо-творча мистецька діяльність: виконання підготовчих творчих вправ із роз'ясненнями; самостійна художньо-творча діяльність (з демонстрацією послідовності виконання завдань, інструктажем — словесний, візуальний, відео).
5. Мистецька комунікація. Ігрове спілкування: мистецькі дидактичні, мистецько-сюжетні ігри. Оцінювання мистецької діяльності, обговорення успіхів та досягнень.
6. Узагальнення мистецької діяльності: закріплення вивченого матеріалу, демонстрація результатів практичної роботи, оцінювання художньо творчої мистецької діяльності школярів. Рефлексія.
7. Підсумок уроку.

Урок узагальнення знань проходить у вигляді цікавої мистецької подорожі, екскурсії тощо.

Нетрадиційний (нестандартний урок) — це імпровізоване навчальне заняття, що має нетрадиційну структуру. На уроках мистецтва цей тип уроку можна використовувати майже на кожному уроці, окрім першого та останнього уроків у темі. Назви уроків дають деяке уявлення про мету, завдання і методику проведення таких занять. Найпоширеніші серед них — уроки-пресконференції, уроки-аукціони, уроки-ділові ігри, уроки-занурення, уроки змагання, уроки типу КВК, уроки-консультації, комп'ютерні уроки, уроки-консиліуми, уроки-твори, уроки-винаходи, уроки-заліки, театралізовані уроки, уроки взаємного навчання учнів, уроки творчості, уроки-сумніви, уроки-конкурси, уроки-фантазії, уроки-концерти, уроки-екскурсії, інтегральні уроки тощо.

Кожен тип уроку мистецтва має свою структуру, яка є інваріантною. Варіюватися в межах комбінованого уроку може побудова уроку. Це залежить від навчально-виховної мети, якої вчитель планує досягнути в процесі уроку. Учитель подає можливі варіанти і способи виконання діяльності, учні обирають спосіб фіксації нового матеріалу та способи виконання завдань на уроці.

До нетрадиційних (нестандартних) уроків мистецтва належать:

- уроки-ігри (ділові, рольові, мистецькі);
- уроки-сценарії (за прикладом TV-програм);
- уроки-пошуки (з організацією самостійної роботи учнів).